

Historien på skærmen II – Matador

Det er umuligt at komme uden om: Når det kommer til dansk historie på film og TV, står intet over og intet ved siden af Lise Nørgaards købstadsepos om provinsdanmark i årene 1929 – 1947. Seriens påvirkning af vores historieopfattelse er så stærk, at det er lige før, Matador er Danmarks historie i 1930'erne.

Forfatter: [Peter Yding Brunbech](#)

Matador er blandt meget andet udkommet som musical, brætspil og julepynt, og som det også er sket med fx Harry Potter slottet Hogwarts, er Matadors Korsbæk vækket til live i en

temapark. I 2015 åbnede Korsbæk på Bakken, hvor gæsterne kunne vandre rundt blandt karaktererne i Danmarkshistoriens mest elskede fiktive by. Besøgende kunne møde karaktererne fra TV-serien og få skænket sig en fadøl i Mads Skjerns tøjbutik.

Film og TV-serier er de kulturprodukter, der har størst indflydelse på vores historiesyn, og ikke mindst eksemplet Matador kan bruges til at illustrere denne pointe. Alene den eksponering, vi er blevet udsat for via serien, er imponerende og ville næsten gøre selv en diktator misundelig. De 24 afsnit om familierne i byen Korsbæk fra 1929 – 1947 blev sendt første gang i 1978-81 og er herefter pr. 2016 blevet genudsendt hele seks gange. Ved genudsendelsen i 1986 trak et enkelt afsnit 3,6 millioner seere, hvilket er det største antal seere målt i Danmark nogensinde, og selv ved den seneste genudsendelse i 2012-13 var der flere, der så første afsnit af Matador, end den danske kvalifikationskamp til fodbold VM, der kørte samtidig på TV2. (1)

Matador ER 1930'erne

Hvis man ved historie forstår det vi alle sammen kan genkende ved en bestemt tid, er der næppe tvivl om, at den store gennemslagskraft har betydet, at Matador ER Danmarks historie i 1930'erne. Hverken mere eller mindre. Når vi skal minde hinanden om, hvordan det var dengang, henviser vi til serien. Ved Folketingsvalget i 2015 skulle man i et radioprogram om De konservative vise, hvor meget partiet har udviklet sig siden 1930'erne. Og det gjorde man naturligvis ved at spille et lydclip med konsul Holm fra Matador. Nu vidste stort set alle lyttere, hvor vi var henne i tid. Hvilket jo sjovt nok ikke havde været tilfældet, hvis man havde fundet et originalt lydclip fra dengang. Da en hjemmeside i november 2015 publicerede filmmateriale fra 1930'erne, blev det i avisen omtalt under overskriften "Matador-tiden bliver levende", og i artiklen kunne man læse, at "Optagelsen er fra 30'ernes Vardes vigtigste forretningsgade og ligner noget, der er klippet ud af en kulisser til Matador". (2) Virkeligheden henter her sin autenticitet ved at ligne fiktionen.

Men selvom serien dækker 1929-47, er det dog først og fremmest 1930'erne, der er "Matador-tiden". Det skyldes, at besættelsestiden 1940-45 på en helt anden måde end 1930'erne har været behandlet i bøger, debatter og på film. Når det kommer til besættelsestiden, står Matador således ikke ene om at skabe vores billede af historien men konkurrerer med utallige andre bud. Også fordi dens fremstilling af modstandskamp og samarbejdspolitik med vægt på konsensus og enighed på de store linjer, står i modsætning til den måde besættelsestiden diskuteres på i dag, hvor der er langt større fokus på modsætningerne mellem netop politikerne og modstandsbevægelsen.

At sige at Matador er lig med mellemligstiden er naturligvis en bevidst overdrivelse, men der er dog næppe tvivl om, at det er det enkeltstående kulturprodukt, der har haft størst betydning for vores syn på en bestemt tidsperiode overhovedet i Danmark.

Er Matador så historisk korrekt?

Som jeg har skrevet om andetsteds (3), giver det ikke megen mening at forlange, at film og TV-serier, der omhandler fortiden, skal være "historisk korrekte", da det ikke er hensigten med dem, og da begrebet er meget problematisk at arbejde med, når man skal analysere en visuel fortælling. Derfor er det imidlertid stadig interessant at se på både kritikken af Matador samt dens præsentation af den fortid, den et eller andet sted også hævder at handle om.

Som alle andre historiske film og TV-serier er det blevet drøftet, om Matador nu også netop er

”historisk korrekt”. Og der er selvfølgelig fundet de sædvanlige ”fejl” i serien, som fx allerede i første afsnit, hvor der i 1929 bliver dækket bord med glas, der først blev produceret i 1933.

Men på det mere overordnede plan har diskussionen fx fokuseret på fremstillingen af repræsentanterne for de politiske partier, hvor den konservativt sindede gamle elite i Korsbæk særligt i seriens tidlige del ofte fremstilles forstokkede og lettere latterlige: Bankdirektørens kone Maude Varnæs går konstant op og lægger sig, Manufakturhandler Arnesen er en talentløs gammel gris og Oberst Hackel og tante Møghe er i højere grad hentet fra folkekomedietraditionen, end de er bud på seriøse karakterer.

Det står helt fra seriens udgangspunkt klart, at forfatteren Lise Nørgaards (og derved vores) helte ideologisk set er de radikale med frk. Elisabeth Friis og doktor Hansen i spidsen, suppleret af nogle repræsentanter fra Venstre såsom Katrine Larsen og Ingeborg Skjern (f. Larsen). I forlængelse heraf bliver det også ofte fremhævet, at Matador viser et fortegnet billede af historien, fordi det er Det Radikale Venstre suppleret af Venstre (bankdirektør Skjern og Katrine Larsen), der er de centrale kræfter i den lokale modstandskamp under besættelsen i Korsbæk. Dette stemmer imidlertid meget dårligt overens med virkeligheden, hvor særligt Det Radikale Venstre, men også Venstre var de to partier, der tog mindst aktivt del i modstandskampen, som i det mindste i den tidligste fase blev drevet frem af konservative og kommunister. Konservative og kommunister, der i Matadors modstandsbevægelse må se sig skubbet ud i periferien. (4)

Bankdirektørfrauen Maude Varnæs dækker fint op sammen med sin søster Elisabeth Friis i første afsnit af Matador. Afsnittet foregår i 1929, men de glas, der stilles på bordet blev først produceret 4 år senere! Det er en af den slags fejl mange elsker at finde, og som instruktører ærgrer sig meget over bagefter. Men når nu personerne aldrig har eksisteret, selskabet aldrig er blevet holdt og byen, det ikke er blevet holdt i, heller ikke har eksisteret, kan det så ikke være lige meget? Både ja og nej. For skaberne af filmen er korrekt udstyr og inventar nemlig en vigtig brik i den

fiktionskontrakt filmen indgår med sine seere.

At Ove Sprogøes gennemsympatiske og radikalt sindede doktor Hansen er leder af den lokale afdeling af modstandsbevægelsen i Korsbæk er naturligvis ikke en fejl eller for den sags skyld "historisk ukorrekt", da Korsbæk er en fiktiv by, og det derfor i princippet kunne være en talende hest med påhængsmotor, der ledte kampen mod tyskerne, uden at man derved kunne kalde det en fejl (men måske nok dårligt TV). Det er imidlertid heller ikke en fejl i den forstand, at Lise Nørgaard burde have valgt en kommunist eller konservativ til at lede modstanden, fordi det ville være mest sandsynligt i en "ægte" dansk provinsby. Film og TV-drama skabes ikke ud fra gennemsnitsberegninger, som i sidste ende også bygger på illusionen om, at det ville have været muligt at skabe "korrekte" karakterer i et "korrekt" fiktivt Korsbæk. Men det atypiske ved den radikale modstandsmand understreger den pointe, at Matador, ligesom alle andre TV-produktioner, ikke er fortiden eller en rekonstruktion af fortiden, men først og fremmest en fiktiv historie skabt på TV-mediets præmisser.

En sådan fiktiv fortælling skal blandt andet indeholde personer, vi kan identificere os positivt med for, at det er en god fortælling, og da langt de fleste af os i høj grad forbinder deltagelse i modstandskampen med noget positivt, er det derfor oplagt, at seriens mest sympatiske karakterer også spiller en rolle her. En doktor Hansen, der til stadighed advarede mod tåbeligheden ved at gå til væbnet modstand og manede til besindighed, ville måske have været en mere historisk troværdig radikal provinslæge, men ville have været en mere utroværdig dramatisk figur i en fortælling, hvor de radikale er udset til at være de gode.

Når man skal diskutere dramatiske fortolkninger af historien, er det også væsentligt at forholde sig til det valgte fokus, som både medfører fravalg og tilvalg. Langt mere bemærkelsesværdigt end tilstedeværelsen af en radikal modstandsmand i Matador er således det totale fravær i fortællingen af det parti, som fik næsten halvdelen af befolkningens stemmer (46 %) ved folketingsvalget i 1935: Socialdemokratiet, der netop havde sin storhedstid i 1930'erne, er stort set udryddet i Lise Nørgaards fortælling, og det kan absolut ikke forklares med deres manglende tilstedeværelse i sjællandske provinsbyer. En af inspirationskilderne til Korsbæk er Roskilde, hvor Lise Nørgaard voksede op. Ved Folketingsvalget i 1935 fik Socialdemokratiet ikke færre end 54 % af stemmerne i Roskilde! Over halvdelen af de kære Korsbækensere stemte altså på det parti, der er fuldstændig skrevet ud af Lise Nørgaards danske hverdagsfortælling. 26 % af byens indbyggere delte i øvrigt Varnæsfamiliens konservative overbevisning, mens Mads Skjern som tilflyttende venstremand måtte stille sig tilfreds med, at kun 4 % af hans nye naboer var enige med ham politisk, mens hele 11 % var enige med de radikale helte Elisabeth Friis og doktor Hansen. (5)

Bevares, Socialdemokratiet nævnes da hist og her. Laurits "Røde" Jensen starter ud som socialdemokrat i seriens første afsnit, men springer næsten med det samme over til kommunisterne. Grisehandler Oluf Larsen er også "socialdemokrat", men det giver så lidt mening, at hans karakter er det både i forhold til hans erhverv og hans personlighed, at serien bliver nødt til at huske os på det engang i mellem. Som da Daniel udbryder "Morfar er socialdemokrat" ved middagsbordet, da familien har besøg fra det mørke Jylland i 15. afsnit. Vi hører dog også, at Korsbæk på et tidspunkt har fået en socialdemokratisk borgmester, og vi ser ham også ganske kort i afsnit 16 kort efter besættelsen, hvor han med politisk list får narret byens rige borgere til at spytte i anlæggelsen af en ny vej. På bedste pampervis fejrer han sin listige sejr med håndbajere (fra bryggeriet Stjernen naturligvis) sammen med

partikammeraterne, der disciplineret har råbt "hørt" de rigtige steder under mødet. Således ender det med, at de få socialdemokrater i serien er enten utroværdige eller spiller rollen som en art comic relief.

Skulle socialdemokraterne så have spillet en mere fremtrædende rolle i serien? Nej – ikke hvis Lise Nørgaard ikke synes, de skulle. Det er hendes fortælling og ikke en rekonstruktion af fortiden. Pointen med eksemplet er netop, at fortællinger om fortiden, som vi blandt andet ser på film, altid er konstrueret af en eller flere forfattere, som har ønsket at fortælle lige netop deres helt personlige fortælling, med de personer, begivenheder og steder, de selv synes, er vigtige for fortællingen. Og disse personer, begivenheder og steder kan enten være frit opfundne, eller inspireret af noget virkeligt. Så kan man efterfølgende drøfte forholdet mellem fortællingen og den fortid fortællingen forestilles at foregår i. Men den vil altid være en dybt subjektiv, iscenesat og personlig fortælling, som hverken er historieskrivning eller en rekonstruktion af fortiden. Heller ikke selvom både filmskabere og seere (og til tider historikere) nogle gange tror det er det.

Matadors Danmarksportræt

Ser man på det helt overordnede portræt Matador tegner af Danmark og Danmarks historie, kan man sige, at serien på en måde er en filmatisering af Jeppe Aakjærs strofe "du puslingeland, som hygger dig i smug, mens hele verden brænder om din vugge" i sangen *Som dybest brønd gi'r altid klare vand* fra 1916. Og det endog i dobbeltforstand, for Matador handler både om et Danmark afskærmet fra verdenskrig og verdenskrise, og om et Korsbæk skærmet fra det meste af virkeligheden udenfor bymurene.

Matadors provinsdanmark er et samfund, hvor der er kort afstand mellem høj og lav – mellem de fine og de folkelige. Tænk bare på den engelske serie *Upstairs, Downstairs* (1971-75, på dansk *Herskab og tjenestefolk*), der omhandler tiden fra 1903-30 i England og på mange måder er skåret som Matador, men hvor klasseforskellene er helt anderledes hårdt markerede. Lise Nørregårds 1930'er-Danmark er et samfund med mobilitet og muligheder, symboliseret af den frejdige stuepige Agnes, der ikke lader sig kyse af sin stuepigerolle og ender som selvstændig succesrig forretningskvinde. Hun hjælper oven i købet sin kommunistiske mand til at få sit eget maskinskrivningsbureau. Sympatien ligger hos dem der vil frem og også kommer det, og ikke hos de forstokkede gammelfine som Oberst Hackel, konsul Holm, tante Møghe og manufakturhandler Arnesen.

Andre sociale højdespringere er naturligvis Mads Skjern, men også Ingeborg Skjern og Kresten Skjern er på forskellig vis sociale mønsterbrydere. Der er naturligvis flere andre, der bevæger sig socialt i seriens forløb, men som den gode moralske fortælling Matador også er, bliver de, der er for smarte, naturligvis straffet. Arnold Winther starter som ansat i Damernes Magasin, for herefter hurtigt at gøre karriere i Mads Skjerns nye butik Tøjhuset. Han forbliver dog en lidt slesk person, og den lille mand får også for høje ambitioner og tanker om sig selv. Den slags går naturligvis ikke, og selvom han ikke er usympatisk nok til at falde helt til jorden, parkeres han som butiksbestyrelsesmedlem i et tvangsægteskab med den damefrisør, han ikke kunne holde nallerne fra. På samme måde går den dovne playboy Jørgen Varnæs personligt i hundene, den gamle forstokkede manufakturhandler Arnesen går fallit og den alt for smarte sagfører Skjold-Hansen bliver anklaget for værnemageri. En af de store fordele ved TV fremfor virkeligheden er, at vi kan stole på, at der findes retfærdighed, at tingene går som de skal, at de onde græder, mens de gode ler, og at de rigtige folk får hinanden til sidst.

Men Matadors Danmark er også et Danmark, hvor vi måske nok har vores forskelligheder og skændes om småting, men hvor vi også står sammen og finder en klippefast styrke, når stormen truer. Aller klarest kommer dette til udtryk i seriens 18. afsnit, der omhandler den tyske aktion mod de danske jøder. Den jødiske ansatte i Korsbæk bank, hr. Stein, må her flygte og bliver reddet af ingen ringere end den hysterisk-nervøse Maude Varnæs. Maude træder pludselig i karakter og ganske ud af sin vante rolle, da hun en mørk aften kører rundt som menneskesmugler. Hr. Steins skæbne passerer igennem hænderne på en række af seriens nøglefigurer i dette afsnit, men det er Maudes indgriben, der er den dramatiske krumtap i redningsaktionen. Og den forkælede overklassefrue bliver et symbol på det danske folk, der måske nok til dagligt er overfladiske og uden sans for storhed og heltemod – lige indtil det egentlig gælder. Om det er en korrekt udlægning af jødeaktionen i særdeleshed og den danske folkekarakter i almindelighed er ikke væsentligt i denne sammenhæng, men det er en udlægning, der givetvis ubevist vinder genklang hos mange. For er det ikke sådan, vi i virkeligheden er os danske?

Stort set alle står sammen og hjælper til i Matador, da den jødiske bankmand hr. Stein kommer i knibe under aktionen mod de danske jøder i oktober 1943. Men Maudes transformation til handlekraftig redningskvinde, er den dramatiske motor i seriens 18. afsnit. Maude bliver derved i serien symbolet på den populære fortælling om den brede folkelige redningsaktion.

Som ethvert andet fællesskab kan Matadors folkefællesskab dog ikke opretholdes uden, at der er nogen der skal stå udenfor, særligt ikke når det gælder de dramatiske afsnit omkring besættelsestiden. Ingeborg Skjerns tidligere mand Holger er en af disse personer, der stilles helt udenfor og bruges som en art modstykke til resten af seriens karakterer. Vi får tidligt at vide, at han drikker, og da han dukker op, og påstår han vil se sin datter Ellen, står det hurtigt klart, at han blot vil have penge. I Matadors Danmark er det ikke overraskende, at han snart vender tilbage som nazist og ender sine dage som SS-soldat på østfronten.

Andre personer, der står udenfor, er stuepigen frøken Hollenberg, som Varnæsfamilien ansætter under krigen. Som den uduelige og dumme tøs hun fremstilles som, bliver vi ikke overraskede, da serien udstyrer hende med en tysk soldat som kæreste i 18. afsnit, og så

stjæler hun endda to lagner, da hun endelig er blevet fyret! Da Bankdirektør Varnæs bemærker, at de sikkert er til at brede ud over feltadressen, står det helt klart, hvad vi ifølge Matador skal tænke om piger, der kunne finde på at blive forelsket i en tysker.

Endnu andre befinder sig i udkanten, men formår trods alt at ende indenfor fællesskabets rammer. Maude og Elisabeths lillebror Gustav er KU'er af den militante type i 1930'erne, hvilket i Matadors optik er ganske udenfor det gode selskab, til forskel fra fx kommunismen, der på en helt anden måde er salonfæhig. Gustav vokser dog fra det, man forstår, var en ungdomsvildfarelse og ender som et respektabelt medlem af det gode selskab. Sagfører Skjold-Hansen er for smart en forretningsmand under besættelsestiden og lejer bygninger ud til besættelsesmagten. I afsnit 21 bliver han derfor anholdt i befrielsesdagene af emsige modstandsfolk og kørt igennem gaderne, mens folk råber og spytter efter ham og de andre anholdte. Det bliver dog for slemt for seriens fortælling, og Skjold-Hansen bliver reddet fra, hvad vi tydeligt får indtryk af, var en urimelig behandling trods hans fejltrin. Han ender med at få et psykisk sammenbrud.

Matador handler om Danmark og danskere, og den fortæller os, at der er noget godt i os alle, som nok skal komme frem, hvis vi kigger længe nok og venter længe nok. Den fortæller os også, at vi nok kan være uenige, men at vi trods alt heller ikke er mere uenige, end det gør noget. Og den fortæller os, at selvom vi til dagligt godt kan være snæversynede og småegoistiske, så står vi sammen, når det gælder og finder en indre styrke, der ligger dybt nede i os. Blot fordi det er Matador og Lise Nørgaards portræt af Danmark og danskerne, er det ikke nødvendigvis rigtigt, men heller ikke nødvendigvis forkert. Som TV-serie kan Matador ikke bevise det forholder sig sådan, men kan godt postulere det. Og serien var ikke blevet så uhyre populær, hvis vi som seere helt generelt ikke havde kunnet lide det billede af os selv, som den viser os. Så om ikke andet kan man sige, at vi kan lide tanken om, at det nok er sådan, vi er. Som dybest brønd gi'r altid klare vand, som Jeppe Aakjær skrev.

Matador som tidsbillede

Matador er en fortælling med en handling, der skal forestille at udspille sig i et tidsrum i fortiden, nærmere bestemt årene 1929-47. Og selvom Matadoruniverset er befolket af fiktive personer i en fiktiv sjællandsk provinsby, "handler" Matador naturligvis i en eller anden forstand om Danmarks historie i den nævnte periode. For rigtig mange mennesker er TV-serien givetvis også deres vigtigste kilde til viden om Danmarks historie i denne periode, og det er derfor også meget relevant at beskæftige sig med Matadors kvaliteter som tidsbillede eller fortidsbillede.

Skal man vurdere Matadors kvaliteter som tidsbillede, er det vigtigt ikke at drøfte det i regi af, om serien er "korrekt" eller "ukorrekt". En TV-serie eller en film er aldrig "historisk korrekt", i den forstand at dens forhold til den fortidige virkelighed er 1:1. Det er faghistoriebøger for den sags skyld heller ikke. Snarere er forskellen på fagbøger og TV-dramatik, at forfatteren til en fagbog altid skal kunne argumentere for kvaliteten af sine analyser og konklusioner, mens det står dramatikeren frit for at digte som vedkommende har lyst til, så længer der er et publikum, der finder den historie der fortælles interessant nok til, at den er værd at lytte til. Matador er således hverken historisk korrekt, eller historisk ukorrekt, men er en fortælling der foregår i en historisk tid, og hvor denne tid dels portrætteres gennem personerne og deres interaktion, dels visualiseres gennem de opstillede sceners udstyr såsom påklædning, interiør og landskab.

I sammenligningen med spillefilm har TV-serier mulighed for, at tegne mere komplekse billeder af de perioder de handler om, hvilket blandt andet skyldes, at de har bedre tid, kan indeholde flere karakterer og forfølge et større antal fortællespor. Men selv for en TV-serie tegner Matador et endog meget rigt og mangefacetteret tidsbillede, hvilket utvivlsomt har været medvirkende årsag til seriens succes. Vi ser velinstruerede scener, der foregår i bymiljøer, i hjem hos mange sociale klasser samt i butikker og restauranter. Serien er befolket med et mangfoldigt persongalleri fra mange forskellige samfundsgrupper, selvom der som nævnt også er typiske befolkningsgrupper fra perioden, som ikke spiller nogen nævneværdig rolle. Persongalleriet er kendetegnet ved ofte dybe karakterskildringer, og selv de mere komiske indslag som fx tante Møghe og overlærer Andersen er, trods deres manglede karakterdybde, interessante tidstypiske skæbner, der fx for overlærer Andersens vedkommende viser, hvorledes enlige dengang måtte og kunne finde sammen i forskellige praktiske arrangementer som "madkærester" eller lignende.

Matadors tidsbillede er et billede, der fokuserer på de enkelte mennesker og familier. De store nationale og internationale begivenheder og udviklinger ses kun indirekte i kraft af den konsekvens de har for de enkelte karakterers skæbner. Dette vil næsten altid være et vilkår for film og TV, hvis fortællinger stort set altid er personbårne. Men Lise Nørgaard og seriens instruktør Erik Balling ophøjer næsten dette vilkår til en særlig "antydningens kunst" i TV-serien. I 12. afsnit fx ses tjener Boldt sidde i Jernbanerestauranten, mens han læser et magasin og ryger en cigaret. I radioen hører man samtidig, at der stilles direkte over til den engelske kong Edward d. 8.'s abdikationstale. I talen, der naturligvis er på engelsk, når kongen kun lige at sige, "you all know the reasons" før Boldt skifter over til tysk visemusik og handlingen i serien fortsætter. Den verdenshistoriske begivenhed er elegant tilstede som et næsten usynligt bagtæppe, og konges udtalelse om, at vi alle kender grunden, gælder vel for 90 % af de personer, der levede dengang, men næppe for mere end måske 2 % af de mennesker, der har set TV-serien.

Det samme mod til at lade verdens- og danmarkshistorien flette ind i handlingen uden at den italesættes specifikt ses utallige steder i serien. Som da fx Laurits "Røde" Jensen i 3. afsnit i 1930 sidder ved stambordet og læser en artikel af "en kollega ved banen" som hedder Aksel Larsen og udtaler, at "der er sgu meget rigtigt i det han siger". Laurits distraheres dog af den unge pige Agnes og lægger avisen fra sig, og selvom vi her har indkapslet hele fortællingen om den nye stærke mand i Danmarks Kommunistiske Parti, der blandt andre kunne få personer som banearbejderen Laurits Jensen til at spidse ører for det kommunistiske budskab, så hører vi ikke nærmere om denne ellers skelsættende begivenhed. Matadors tilgang til disse begivenheder står i skærende kontrast til mange historiske film og TV-serier, der i langt højere grad føler sig forpligtet til at forklare os ting. Som fx i Matadors uofficielle "fortsættelse" Krøniken (DR 2004-2007), hvor en historisk person sjældent nævnes, uden at der i den efterfølgende dialog er indflettet et kort leksikalt opslag om personen til glæde for seeren. Det betød måske nok, at Krøniken serverede flere historiske "facts" for seerne, men Matadors mere subtile tilgang til historien, virker utvivlsomt mere elegant rent dramaturgisk.

Matadors udlægning af besættelsestiden er i høj grad præget af den tid, TV-serien blev produceret i. I dag lægges der i langt højere grad fokus på periodens konflikter. Et godt eksempel herpå, er Anne-Grethe Bjarup Riis film Hvidsten Gruppen fra 2012, hvor medlemmerne af modstandsbevægelsen præsenteres som i opposition til samarbejdspolitikken, til forskel fra Matador, der ikke gør noget videre ud af dette

modsætningsforhold.

Matadors tidsbillede er således både fængende og komplekst, men vil selvfølgelig altid være et subjektivt "billede" malet af Lise Nørgaard og seriens øvrige medskabere. Matador er altså Lise Nørgaards eget billede af perioden 1929-47, men til en vis grad også et billede af den tid serien blev skabt i, nemlig slutningen af 1970'erne og starten af 1980'erne. Ligestilling og kvinders styrke og evne til at klare sig selv, var et helt centralt emne i slutningen 1970'erne, hvor Lise Nørgaard også selv var aktiv i kvindebevægelsen, og det har i høj grad smittet af på Matador, der som nævnt er fyldt med stærke, selvstændige og til dels også succesfulde kvinder.

Andre klare tegn på seriens tilblivelsestid er blandt andet det relativt positive syn på kommunisterne og den overordnede karakteristik af besættelsestiden, som en tid hvor vi alle stod sammen mod besættelsesmagten. Skulle Matador skrives i dag, ville det være meget vanskeligt for en manuskriptforfatter at få seere og anmeldere til at acceptere et så konsensuspræget billede af danskerne i besættelsestiden, som vi ser i serien (6). Det skyldes blandt andet, at vi i de seneste årtier har haft en meget mere kritisk tilgang til samarbejdspolitikken under besættelsen, samtidig med at film som fx *Flammen og Citronen* (2008), *Hvidsten Gruppen* (2012), *9. april* (2015) og *Under sandet* (2015), på forskellig vis har fremstillet perioden som langt mere konfliktyldt end Matador gør det.

Det tidsbillede, Matador tegner, er således både dybt, fascinerende og fængslende, og det er et billede, som vi i Danmark i høj grad også har gjort til vores egen sandhed om historien om Danmark i årene 1929 – 1947, og som vi digter videre på i temaparker, musicals, udstillinger, bøger og debatter. Men det er også en fortælling, der, som enhver anden fortælling, er skabt af en forfatter, og det er et billede, der er født ud af det, som måske i virkeligheden er "Matador-tiden", nemlig årene 1978 – 1982.

Litteratur

1. Politiken: "Igen, igen, igen, igen, igen, igen: Knap en million danskere så Matador", 10. september 2012: <http://politiken.dk/kultur/medier/ECE1749043/igen-igen-igen-igen-igen-igen-knap-en-million-danskere-saa-matador/>
2. Berlingskes netavis: "Matador-tiden bliver levende på nu website", 9. november 2015: <http://www.b.dk/kultur/matador-tiden-bliver-levende-paa-ny-website>
3. "Fortid, film og historie – Historie på skærmen 1", artikel af Peter Yding Brunbech: </fortid-film-og-historie-historie-paa-skaermen-i/>
4. Se fx: "Kan vi stole på det korsbækske Danmark?" Berlingske 8/9 2012: <http://www.b.dk/kultur/kan-vi-stole-paa-det-korsbaekske-danmark>, "Lise Nørgaard forsvarer 'Matador': »Jeg prøvede at fortælle det, som det var«", Politiken 2/3 2013: <http://politiken.dk/kultur/medier/ECE1912108/lise-noergaard-forsvarer-matador-jeg-proevede-at-fortaelle-det-som-det-var/>, "Matador tegner et glansbillede af historie" videnskab.dk 16/12 2012: <http://videnskab.dk/kultur-samfund/15-december-matador-tegner-et-glansbillede-af-historien>
5. Statistiske meddelelser – Folketingsvalget d. 22. oktober 1935: <http://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=20219&sid=valg1935>
6. Vedr. den tidligere konsensusfortælling om besættelsestiden, se fx Claus Bryld og Anette Warring: "Besættelsestiden som kollektiv erindring", Roskilde Universitetsforlag 1998